

Kriza János Néprajzi Társaság

A romániai hatalomváltás szinte természetsszerűleg magával hozta a nemzeti-ségi intézmények újjászerveződését vagy megalakítását. Ennek a folyamatnak a során, 1990 januárjában felvetődött annak a gondolata, hogy a fiatalabb néprajzkutatók hozzanak létre egy érdekvédelmi szervezetet, egyfajta kutatócsoportot. Később világossá vált, hogy erre nem adottak az anyagi feltételek, másrészt szélesebb szervezetre volna szükség, amely átfogná a Romániában élő és dolgozó összes magyar néprajzkutatót.

Az előzmények ismeretében el kell mondanunk, hogy a II. világháború utáni években Romániában mind magyar, mind román viszonylatban megszűnt az egyetemi néprajzi képzés. A magyar szakemberek közül néhányan akadémiai kutatócsoportokban dolgozhattak Kolozsváron és Marosvásárhelyen (pl. Faragó József, Almási István, Nagy Olga, Olosz Katalin), mások múzeumok néprajzi részlegeiben munkálkodtak (Kós Károly, Gazda Klára). Nagyon sokan gyakorló tanárként, pedagógusként csak szabad idejükben gyakorolhatták hivatásukat (Szenik Ilona, Ráduly János, Jagamas János, Szentimrei Judit, Péntek János, egy ideig Kallós Zoltán stb.). Ezek a kutatók az 1968-as eseményeket követő, a nemzetiségi könyvkiadásnak a korábnál nagyobb teret nyitó években gazdag tanulmány- és könyvíró munkát fejtettek ki. A Kriterion Könyvkiadó gondozásában a romániai magyar néprajzi tájegységek népművészetéről Kós Károly, Nagy Jenő, Szentimrei Judit adott ki reprezentatív műveket. Kallós Zoltán, Nagy Olga, Faragó József, Vöö Gabriella pedig a népköltészet terén végeztek hasonló munkát. Az 1970-es évek kedveztek a néprajzi kutatómunkának is, így jelenhettek meg Jagamas János, Almási István és Szenik Ilona művei. Mellettük még nagyon sok gyűjtő jelentethette meg kéziratait: Albert Ernő, Ráduly János, Fábrián Imre, Bura László, Seres András, Gazda Klára. Az amatőr kutatókat az időszaki megjelenésű *Népismereti Dolgozatok* öt gyűjteményes kötete tartotta felszínen és serkentette további munkára. A néprajzos képzésnek és továbbképzésnek azonban csak improvizált formái valósulhattak meg. A kutatók többsége magyar nyelv és irodalom szakot végzett, akik egyetemi tanulmányaik során népköltészetet és ethnológiát is hallgathattak, majd az egyetem elvégzésekor szakdolgozatot írhattak néprajzi témából. Különböző tanári fokozati vizsgákra szintén készíthettek néprajzi jellegű dolgozatokat — ezek irányításában elsősorban Péntek Jánosnak volt döntő szerepe. A gyűjtők többsége azonban autodidakta módon szerezte szakismereteit, s elsősorban ügyszereletből fordult a gyűjtő- és kutatómunka felé. Nagy jelentősége volt annak a segítségnek, melyet a fiatal kutatók Kós Károlytól, Faragó Józseftől és másoktól kaptak, akik szakfilológiai tanácsokkal látták el a különféle kiadványok szerkesztőit.

1978–1983 között a kolozsvári *Korunk* folyóirat pártfogásával fiatal, néprajzkutatás iránt érdeklődő egyetemistáknak rendszeres szociológiai előadásokat tartott Imreh István, Egyed Ákos, Faragó József, Kallós Zoltán, Gáll Ernő, Ion Aluag, Péntek János és különösen Nagy Olga. Azok a fiatalok kezdtek szerveződni 1990 januárjában, akik részt vettek ebben a körben. Hamarosan sor került

Kolozsváron az alakuló ülésre. Ezen elhatározták, hogy megalakítják a Kriza János Néprajzi Társaságot, mely a romániai magyar néprajzkutatók érdekvédelmi szervezete lesz. A Társaság programját jóváhagyta a művelődési miniszter, s június 16-án Kolozsváron az ügyészség jogi személyként hivatalosan is bejegyezte.

A Társaság alapszabálya hasonló a Magyar Néprajzi Társaság és a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság alapdokumentumaihoz. Konkrét célja, hogy legális keretet teremtsen a romániai magyar néprajzkutatók együttműködésére. Olyan új szervezeti formákat keres, mely a megváltozott lehetőségek között elősegítheti a romániai néprajzi kutatómunkát.

A konkrét tervek között szerepel egy néprajzi adattár, dokumentációs központ (könyvtárral, archívummal) létrehozása Kolozsváron, periodika, évkönyv kiadása, gyűjtési útmutatók összeállítása és sokszorosítása, rendszeres tudományos ülésszakok, tanácskozások, szemináriumok megszervezése. A fiatalok számára továbbképző táborok szervezése, 1990-ben Erdővidéken és Gyimesközéplokon.

Az alakuló ülés megválasztotta a Társaság tisztségviselőit is, tiszteletbeli elnöke Almási István, elnöke Pozsony Ferenc, titkára pedig Salat Zakariás Erzsébet lett.

Örömmel üdvözölhető az a törekvés, hogy a kolozsvári egyetemen 1990-től a magyar nyelv és irodalom főszak mellé a néprajzot mellékszakként fel lehet venni, mert ezzel jelentősen csökkenne a szakemberképzés eddigi hiánya.

A Társaság nem egy generáció csoportosulása, hanem a romániai magyar néprajzi kutatás átfogó érdekvédelmi szervezete kíván lenni. Egyúttal szoros kapcsolatot szeretne kiépíteni más országokban dolgozó kutatókkal, információszerzés, szakmai tapasztalat, módszertani ismeretek, kiadványcserék céljából.

Pozsony Ferenc

ISSN 0209-4800

A kiadásért felel Klaniczay Tibor.

A kiadvány az Argumentum Kft. gondozásában jelent meg.